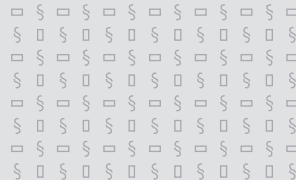

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

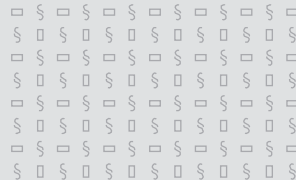
Národní hospodářství - seminář
JUDr. Bc. Libor Kyncl, Ph.D.
podzim 2012

Veřejný dluh

Zdroje

- Google Public Data Explorer -
<http://www.google.com/publicdata/directory#!q=eurostat&start=40>
- Prezentace Libora Kyncla a Evy Šulcové na Prague Conference on Political Economy 2012 (část anglického textu převzata)
- *PRUŠVIC, David. Evropská fiskální pravidla a jejich účinnost: prvních 15 let. Politická ekonomie, 2010, vol. 58, no. 1, s. 51-69.*
- Další zdroje uvedeny

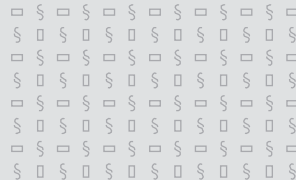
Deficit státního rozpočtu

- Absolutní čísla:

http://www.google.com/publicdata/explore?ds=ds22a34krhq5p_&ctype=l&met_y=edp_b9_mio_eur#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nسلم=h&met_y=edp_b9_mio_eur&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country_group&idim=country_group:eu:non-eu&idim=country:at:be:bg:cy:cz:dk:ee:fi:fr:de:el:hu:ie:it:lv:lt:lu:mt:nl:pl:pt:ro:sk:si:es:se:uk:no&ifdim=country_group&hl=en_US&dl=en_US&ind=false

- Jako procento HDP:

http://www.google.com/publicdata/explore?ds=ds22a34krhq5p_&ctype=l&met_y=edp_b9_pc_gdp#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nسلم=h&met_y=edp_b9_pc_gdp&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country_group&idim=country_group:eu:non-eu&idim=country:at:be:bg:cy:cz:ee:fi:dk:fr:de:el:hu:ie:it:lv:lt:lu:mt:nl:pl:no:uk:se:es:si:ro:pt:sk&ifdim=country_group&tstart=817340400000&tend=1322262000000&hl=en_US&dl=en_US&ind=false

Státní dluh

- Absolutní čísla:

http://www.google.com/publicdata/explore?ds=ds22a34krhq5p_&ctype=l&met_y=gd_mio_eur#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nselem=h&met_y=gd_mio_eur&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country_group&idim=country_group:eu:non-eu&idim=country:at:be:bg:cy:cz:dk:ee:fi:de:fr:el:hu:ie:it:lv:lt:lu:mt:nl:pl:pt:ro:si:sk:es:se:uk:no&ifdim=country_group&hl=en_US&dl=en_US&ind=false

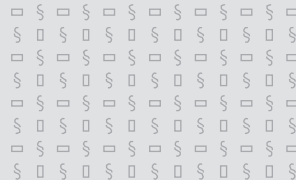
- Jako procento HDP:

http://www.google.com/publicdata/explore?ds=ds22a34krhq5p_&ctype=l&met_y=gd_pc_gdp#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nselem=h&met_y=gd_pc_gdp&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country_group&idim=country_group:eu:non-eu&idim=country:at:be:bg:cy:cz:ee:dk:fi:fr:de:el:hu:ie:it:lv:lt:lu:mt:nl:pl:pt:ro:sk:si:es:se:uk:no&ifdim=country_group&hl=en_US&dl=en_US&ind=false

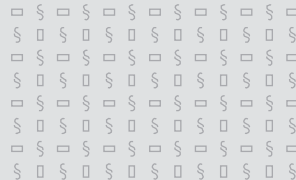
Co si vzít z těchto statistik?

- Doporučuji výši jednotlivých dluhů přepočítat do Kč.
- Doporučuji porovnat se statistikami vývoje HDP.
- Doporučuji se podívat na vztah mezi hodnotami států v grafech se stavem ratifikace fiskálního kompaktu (viz níže).

Výpočet dluhových nákladů

- Vypočtete anuitní měsíční splátku úvěru poskytnutému imaginárnímu státu, který byl poskytnut ve výši 5 miliard EUR s úrokem 4,5% a s dobou splatnosti 10 let.
- Pro výpočet lze využít kteroukoli úvěrovou kalkulačku bezplatně dostupnou na internetu.
- Kolik budou celkové náklady na splacení úvěru při dané anuitě? (Různé poplatky můžete zanedbat.)
- Anuita = konstantní splátka v určeném období, splácení tedy rozloženo rovnoměrně, nejprve se splácí zejména úroky, minoritně se umořuje jistina, postupná změna, na konci se splácí zejména jistina, minoritně úroky.

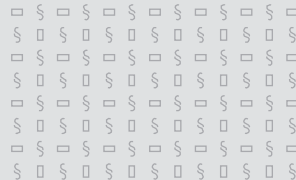

Government deficit to GDP in EU

The largest government deficits in 2011:

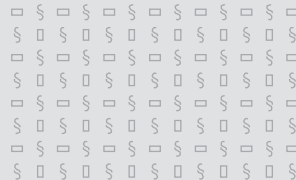
- Ireland (-13.4%)
- Greece (-9,4%)
- Spain (-9,4%)
- UK (-7,8%)
- Estonia, Hungary and Sweden registered a government surplus.
- Surplus in Hungary has been caused by nationalization of the private pension scheme!
- 25 member states reduced their government deficit.

(percentage of GDP, source: Eurostat)

Government debt to GDP in EU

- 14 member states reported a debt ration above 60 % of GDP in 2011.
- Lowest ratio debt-to-GDP: Estonia (6,1%)
- The highest increases of debt ratios from 2010 to 2011: Greece (22,3 percentage points), Portugal (14,6 points), Ireland (14,2 points) and Cyprus (9,8 points).
- Long term sustainability of these increases?
Practically impossible.
- (Source: Eurostat)

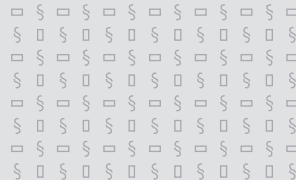
Brief historical summary

- 1929 - stock market crash
- *early 1930s* - banking crisis
- *all 1930s until the Second World War* - Great Depression

Irving Fisher: over-indebtedness, which fueled speculation and asset bubbles. During the Crash of 1929 preceding the Great Depression, margin requirements were only 10%. When the market fell, loans could not be paid back. In all, 9,000 banks failed during the 1930s).

Friedman: the consequence of poor policy-making by the American Federal Reserve System and continued crisis in the banking system

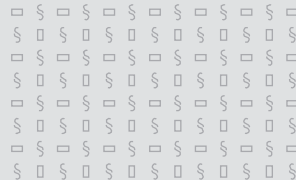
Crisis was perceived as **failure of the markets** and therefore a extensive allocation was put in place, banks were brought under state control to prevent from taking much risk

Brief historical summary II

- *1945 - 1971*
- no bank crisis worldwide
- (exception: Brazil 1962)

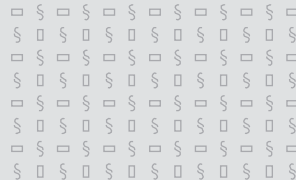
However, extensive regulation disabled banks to perform the basic function of allocation capital- this has lead to the deregulation and also to the return of crises (Franklin Allen, Elena Carletti: What is the rationale for regulating banks?, 2007)

Brief historical summary III

Asia 1997

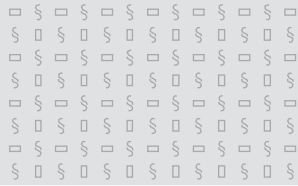
- South Korea, Indonesia, Thailand, Singapore, Hongkong
- These states had previously had very good economic figures (they have been so called Asian tigers).
- Banks and financial intermediaries collapsed
- Stock market plunged
- GDP fell significantly
- causes: little transparency for banks, corporate governance did not work properly, problem of corruption
- unlike other crises this was not problem of macroeconomic policy

Brief historical summary IV

Crises of scandinavian countries in 1990s

- Banks collapsed, asset prices decreased, value of currency fell down
- In Norway, lending increased by 40 percent in 1985 and 1986. Asset prices soared while investment and consumption also increased significantly. The collapse in oil prices helped burst the bubble and caused the most severe banking crisis and recession since the war
- In Finland an expansionary budget in 1987 resulted in massive credit expansion. Housing prices rose by a total of 68 percent in 1987 and 1988. In 1989, the central bank increased interest rates and imposed reserve requirements to moderate credit expansion. In 1990 and 1991, the economic situation was exacerbated by a fall in trade with the Soviet Union.

Contrast in views on causes of crises

1930s - the market was the problem and government intervention through regulation or direct ownership of banks was the solution.

Recent crises: inconsistent government macroeconomic policies or moral hazard in the financial system caused by government guarantees is the problem. Government is the cause of crises and not the solution. Are market forces the solution?

Example of Estonia

Since 1990s:

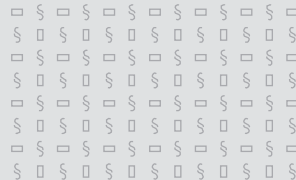
- Economic growth was driven by domestic demand
- Demographic outlook - Increase number of dependent people and decline of working -common pay-as-you-go pension system is not sufficient
- The pension reform in Estonia proved to be success - most people joined 2nd pillar
- Conservative line in budgeting (the goal of surplus budget)
- Primary objective of the fiscal policy was general government balance
- Rule to keep the state budget balanced (State Budget Act in 1990s) - targeted annually not only in long term
- Main goals: ensuring the solvency in pension system, additional funds in health care system, conservative fiscal policy, complexity of fiscal management (government has information and control over public finance)

(Source: Pedro Goncalves, Tribunal de Contas (Portugal, 2007),
<http://www.tcontas.pt/eurosai/EurosaiOlacefs/Docs/3ST/Est%C3%B3nia/W3EE-engl.pdf>)

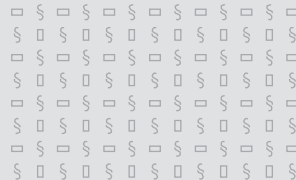
Example of Germany

- Germany's economy is doing better than most in Europe. It grew by 3% in 2011 and its growth of 0.5% in the first three months of 2012 was stronger than expected.
- The German performance - largely a result of strong exports - meant the eurozone as a whole narrowly avoided returning to recession.
- German unemployment in April was 7% - the lowest rate in more than 20 years.
- The government plans to cut a budget deficit by a record 80bn euros by 2014. The plans include a cut in subsidies to parents, 10,000 government job cuts over four years, and higher taxes on nuclear power.
- (Source: Eurostat)

Stabilizační funkce veřejných rozpočtů

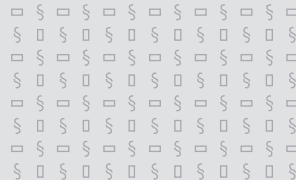
- J. M. Keynes
- hospodářský cyklus, stabilizace fiskální expanzí a fiskální restrikcí
 - Zmírňování hospodářského propadu (vytvoří se deficit, který již tak stejně existuje díky nižšímu HDP při propadu)
 - Zmírňování hospodářského růstu (vytvoří se přebytek, dluh z předchozích deficitů se splatí)
- Ekonomický cyklus x volební cyklus
- Může působit neintuitivně pro politickou reprezentaci (hospodářské oživení se fiskální politikou zpomaluje - při aplikaci Keynesa politici chtějí „dávat dárečky voličům“, ale nemohou, musí splácet dluh 😊)

Maastrichtská konvergenční kritéria

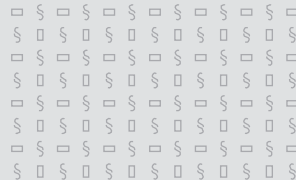
- Výše veřejného dluhu (hrubého) < 60% HDP
- Deficit veřejných rozpočtů < 3% HDP
- Cenová stabilita (hlavní cíl ČNB, ECB...)
- Stabilita devizového kurzu (zajišťována CB obecně jako vedlejší cíl)
- Konvergence dlouhodobých úrokových sazeb

- Čl. 121 Smlouvy o založení Evropského společenství (ve znění Amsterodamské úmluvy) - obecně
- Čl. 104 Smlouvy o založení Evropského společenství (ve znění Amsterodamské úmluvy) - fiskální kritéria

Maastrichtská konvergenční kritéria

- Kritéria vstupu do EMU, nikoli setrvání
- Střednědobá kritéria, nikoli absolutní
- Nebyly dodržovány, např. Řecko
- Sankce dlouhodobě nevymáhány - nebyly pro konkrétní státy vůbec vyměřeny dle existující procedury - srov. pakt stability a růstu níže

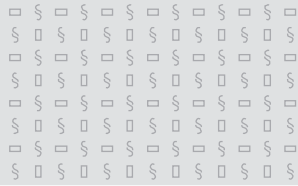
Pakt stability a růstu

■ Preventivní část:

- Nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik, ve znění pozdějších předpisů.
- Platnost a závaznost od 1. 7. 1998 (pojem účinnost se v evropském právu nevyužívá).

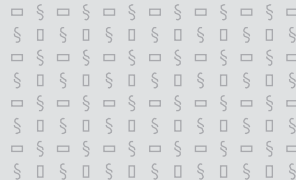
■ Sankční část (nikdy nevyužita):

- Nařízení Rady (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku, ve znění pozdějších předpisů.
- Platnost a závaznost od 1. 1. 1999 (pojem účinnost se v evropském právu nevyužívá).

Pakt stability a růstu

- Ve formě předpisů Evropského společenství (dnes se jedná již o Evropskou unii - po Lisabonské úmluvě).
- Jedná se pouze o doplnění stávající úpravy, které některými státy nebylo fakticky dodržováno.

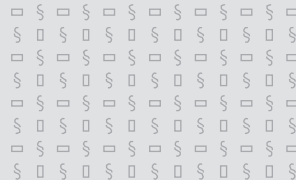

Pakt stability a růstu fakticky dodržují

- **Přebytky:**
 - Švédsko
 - Estonsko

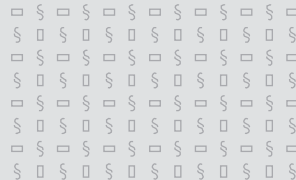
- **Mírné schodky:**
 - Finsko
 - Lucembursko
 - Dánsko

- ČR jej dodržuje ohledně státního dluhu, nikoli ohledně deficitu.

Fiskální kompakt

- **Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union (TSCG)**
- Uzavřena v rámci EU
- http://european-council.europa.eu/media/639235/st00tscg26_en12.pdf
- Česká republika jej nepodepsala, nezavazuje ji, není tedy v české verzi (v anglické či slovenské ano).
- Mezi signatáři není ani Velká Británie.

Finanční ústava

- V současnosti ve stádiu návrhu ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti (ve studijních materiálech)
- Fakticky odpovídá pravidlům ve fiskálním kompaktu, ale nezasahuje do nezávislosti České republiky (argument proti podpisu fiskálního kompaktu)

Děkuji za pozornost.

- JUDr. Bc. Libor Kyncl, Ph.D.
- Libor.Kyncl@law.muni.cz